

semmissítését és ezen kérelme előterjesztése által szabaduljon a Dar-
mokleszkardtól.

Ha pedig regressussal élni kívánó felperessel áll szemben, úgy követelhesse a felperestől, hogy a regressustól való elüttetéséből származó kárát bizonyítsa.

Szabályozás kell és akkor meglesz a jogbiztonság! Ha nincs szabályozás, természetes, hogy megvan a jogbizonytalanság.

Ugyanez a helyzet a bíró úr által közölt másik kérdésnél, az ingók kiadásának a kérdésénél, ahol tényleg zavarokat okoz az, hogy ki jöjjön az ingókért, ki végezze a fizikai átadást, elegendő-e a tülés, vagy aktíve kell-e átadni, stb, ez sem jogbiztonság, vagy jogbizonytalanság kérdése; bármilyen rossz szabályozás is jobb volna a szabályozatlanságnál, amely tényleg nagy zavarokat szokott a gyakorlatban okozni.

*

A jogkereső polgár tényleg nem tudhatja előre, hogy mi lesz az igazság, de azért arra igényt tarthat, hogy a megrendelő, aki könyvet rendel és aki ezt a megrendelést sem megtévesztve, sem tévedésből, sem kényszerből, hanem szabad akaratából eszközölte, az az átvételi kötelezettségre a bíróság útján szorítható legyen, még akkor is, ha a megrendelő ideiglenes szföv. altiszt és ha a megrendelt mű pl. a „Philosophie und Aesthetik des Cinquecento in Wort und Bild”. Ha ugyanis ez az ideiglenes szföv. altiszt, aki felnőtt, akaratelhatározásra képes ember, rá hagyta magát beszélni arra, hogy ezt a művet megrendelje, nyilván a megrendeléskor érvényes jogügyletet kötött a könyv adás-vétele tárgyában és ha már éppen azt nézzük, hogy vajjon neki szüksége van-e erre a könyvre, úgy néznünk kell azt is, hátha nem is neki van erre a könyvre szüksége, hanem pl. gimnázista, vagy egyetemista fiának, vagy lányának akarta a könyvet megvenni. Nem egy ideiglenes szföv. altiszt van, akinek a fiából, vagy lányából orvos, ügyvéd, stb. lett, akik egyszerű, de becsületes apjuk pénzéből még ennél sokkal tudományosabb könyveket is megvettek és elolvastak, vagy megtanultak.

Akár ideiglenes szföv. altiszt valaki, akár egyetemi tanár, az adás-vételi ügylet hatályalanítását csak úgy kérheti, ha erre őt a jog által ismert valamilyen indok feljogosítja, pl. kényszer, tévedés, vagy megtévesztés. Más kérdés azután az, hogy a tévedést vagy a megtévesztést miképpen kell elbírálni egy szföv. altisztnél és miképp egy egyetemi tanárnál, illetőleg ami tévedés lehet egy altisztnél, vajjon tévedés lehet-e egy egyetemi tanárnál. A jogszabályalkalmazás mikéntjében tehát különbség lehet, de a jogszabály alkalmazandóságában nem lehet különbség. A szföv. altisztnak könnyebbé kell tenni a megtévesztés bizonyítását, mint az egyetemi tanárnak, de ilyen bizonyítás nélkül, pusztán azért, mert ő szföv. altiszt, őt a megrendelés következményei alól mentesíteni nem lehet.

Távol áll tőlünk a jogbiztonság-rajongás, de azért egy kis „ú. n. jogbiztonság”-ra mégis szükség van.

Dr. Schneller György.

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései. A gazdasági lehetetlenülés körében az ismert nyomokon haladnak: a P. VI. 3835/1934. sz. ítélet, amely szálloda bérét mérsékli, valamint a P. V. 765/1935. sz. ítélet, amely ingatlan vételárának leszállítására irányuló kezeset utasít el azon az alapon, hogy az eladó már egészen, a

vevő pedig nagyobb részben teljesített. Két további eset azonban élénken példázza meg, hogy a dologi értékek csökkenésének mily messzemenő jogi hatásai lehetnek. A P. VII. 3397/1934. sz. ítéletben a Kúria kimondja, hogy noha a megajándékozott rendszerint azon érték erejéig felelős, amellyel az ajándékozott dolog az ajándékozás idején birt, olyankor, midőn az ajándékba kapott dolog értéke a gazdasági viszonyokban beállott előre nem láthatott változás folytán a rendszerint előforduló érték hullámzások mértékét lényegesen meghaladó mérvben csökkent: a megajándékozott felelőssége nem terjedhet túl az ajándékozott tárgynak a követelés érvényesítéskori értékén. A P. IV. 1451/1935. sz. ítéletben a Kúria a beraktározó által díjai és költségei fedezéséül visszatartható ingók mennyiségének megállapításánál veszi figyelembe azt, hogy a beraktározott műtárgyak értéke köztudomás szerint évek óta állandóan csökken.

*

A *dollár és fontvalorizáció* kérdésében is állandósultnak lehet tekinteni a Kúria gyakorlatát. A Kúria felfogása szerint a *dollárnak és fontnak* mint értékmérőnek szerepeltetése a feleknek a kötelelem *értékállandóságára* irányuló akaratát tükrözteti vissza. Így pengőösszegben adott *kölcsönnél*, midőn a felek a kölcsönadott összeget valóságos U. S. A. aranydollárra számították át (P. V. 279/1935.); ebben az ítéletben azt is kimondja legfelsőbb bíróságunk, hogy az Amerikai Egyesült Államok által alkotott az a jogszabály, amely az aranyzáradék érvényét megszüntette, a magyar magánjog területén külön kikötés nélkül alkalmazást nem nyerhet. Hasonló döntés (P. VII. 5903/1934.) akkor, midőn a pénzügyzet a kölcsön későbbi *meghosszabbításakor* ismerteti el az adóssal, hogy a tartozás aranyértékű U. S. A. dollárban áll fenn és nem lényeges, hogy a hitelező a saját tartozásait a dollár csökkent értékének alapulvétele mellett teljesítheti. A P. VI. 1335/1935. sz. ítélet szerint aranydollárban megszabott és akár pengőkben, akár dollárokbán fizethető *vételártartozásnak* a dollár lecsökkentett jegyzése alapján való fizetése nem igényelhető azon az alapon, hogy a szerződés szerint a fizetendő aranydollárnak megfelelő pénzüsszeget a Magyar Nemzeti Bank hivatalos árfolyama határozza meg, mert az aranydollárnak hivatalos jegyzése nincs és az aranydollár értéke más, hiteles adatokon nyugvó módon kideríthető. De ugyanerre az eredményre jut a Kúria akkor is, ha a fontnak és dollárnak mint értékmérőnek alkalmazása *aranyzáradék nélkül* történik. *Pengőkölcsönél*, amely a megállapodás szerint „*dollár szerint valorizálva*” fizetendő vissza, a P. IV. 3753/1934. sz. ítélet szerint a dollár csökkentetlen árfolyama vendő alapul, különösen azért, mert az adós *késedelembe* esett. Lengyel eladó javára fontban kikötött *vételárat* a vevő teljes értékű fontkurzuson köteles megfizetni. (VII. P. 4380/1934.) Az indokolás mindenekelőtt arra utal, hogy a vételár megállapításánál állandó értékűnek ismert angol font kikötése az értékállandóság biztosítására szolgált; emellett azonban a Kúria a vevő késedelmére és arra is hivatkozik, hogy a vevő a Magyar Nemzeti Banktól állandóan kapott

fontkiutalásokat. Nem tartotta lényegesnek a Kúria a viszonzóság, vagyis annak a kérdésnek a vizsgálatát, hogy Lengyelországban adott esetben a bíróságok hasonló álláspontra helyezkednek-e magyar állampolgárok követelésének elbírálásánál. Valóságos dollárban kötött *életbiztosításnál*, amely kikötés úgy a díjakra, mint a biztosítási összegre is vonatkozott, a teljes értékű dollár veendő irányadóul, — annak dacára, hogy a szerződés szerint egy aranykorona $\frac{1}{5}$ U. S. A. dollárnak számít; a P. VII. 140/1935. sz. ítéletben kimondta a Kúria, hogy az aranykorona számításánál nem a mindenkori dollárjegyzés veendő alapul, hanem a fizetések az aranykorona értékének megfelelő aranypengő összegben teljesítendőek. A dollár értékcsökkenése előtt lejárt *váltó* a lejáratkori árfolyamon egyenlítendő ki. (P. VII. 245/1935.). Ez az álláspont megfelel a lapunk jelen évfolyamának 365. oldalán közölt korábbi gyakorlatnak. A szudáni lakos közvetítőnek a magyar eladóval szemben, aki a vételárat Londonban fontokban kapta meg, támasztott jutalékkövetelését a P. VII. 2053/1935. sz. ítélet *Londonban fizetendő effektív fontokban* itéli meg és kimondja, hogy a végrehajtás a nemlizetű alperes ellen foganasítható lesz annyi pengő erejéig, amennyivel a végrehajtás alkalmával a marasztalási fontösszeg tőkéje és annak kamatai Londonban valósággal beszerezhetőek lesznek ezen felül olyan összeg erejéig, amibe a szükséges pengőnek Londonba való kiszállítása kerülni fog.

Az eladót a P. VI. 4648/1934. sz. ítélet szerint nem menti fel *tehermentesítési kötelezettsége* alól az a körülmény, hogy a bekebelezett jelzálogos kölcsön a transzferrendelet értelmében nem fizethető vissza, mert ha a hitelezőnek nem is szabad a teljes visszafizetést elfogadnia, lemondhat a jelzálogjogról akkor, ha más megfelelő ingatlant kap biztosítékkul. A vevőnek azonban mindenképpen joga van ahhoz, hogy az eladó biztosítékot adjon neki arra, hogy a tehermentesítést teljesíteni fogja és annak elmaradásából a vevőt kár nem éri. A P. VI. 1675/1935. sz. ítélet szerint, ha a vevő nem a bekebelezett tehertertel kifizetésére vállal kötelezettséget, hanem átvállalja a kérdéses tehernek vételkori értékét: úgy a vevő az eladóval szemben a teljes fontértéket számolhatja el, tekintet nélkül arra, hogy minő értékben fizette azt vissza a hitelezőnek. Az esetben, ha a vevő ezen a címen megnyerte a teljes és a jelenlegi árfolyam közötti különbséget, méltányosabbnak látszott volna, hogy a vevő ezt az előnyt az eladóval megossza.

A Kúria állandó gyakorlata szerint az idegen *valutára* szóló *jelzálogos követelés* hitelezője jogosult ugyan, de nem köteles a bekebelezett idegen pénznem helyett pengőt elfogadni. Ezt a jogi álláspontot a P. V. 5508/1934. sz. ítélet is fenntartja, mégis akkor, midőn az adós tartozását pengőben bírói letétbe helyezte és ez a letét a fennálló szabályok értelmében nem kamatozott, az ebből eredő kamatvesztéséget megosztotta a felek között, mivel a hitelező a pengőben felajánlott fizetésnek jogfenntartás mellett való átvételével minden érdekét megvédhette és az adóst súlyos károsodástól mentesíthette volna. Az indokolás nem meg-

győző; a csak jogával élő hitelezőt az adós még bírói letétbe helyezés által sem kényszeríthette arra, hogy álláspontjától eltérjen.

*

Házassági bontóperekben a Kúria egyre szigorúbban bírálja el a bontási kérelem alapjául felhozott tényeket. Így a P. III. 3358/1934. sz. ítélet szerint nem bontóok, ha a feleség a különélés alatt több ízben lerészegesedik, mert noha az *iszákoság* bontóok, ha a házasság avval családját *vagyonilag romlásnak teszi ki*, vagy ha az *botránys életmódban nyilvánul meg*, végül, ha *állandóvá* válik: azt a férj a házassági életközösség alatt is több ízben elnézte. Evvel az állásponttal szemben felhozható, hogy a vétkes fél a vele szemben egyszer, vagy többször gyakorlott elnézésből nem meríthet jogot arra, hogy ugyanazt a cselekményt most már büntetlenül akárhányszor elkövethesse. A férj által elkövetett *tettleges bántalmazás* a felek huszonöt éves házasságára és a férj italozására való tekintettel a P. III. 3918/1934. sz. ítélet szerint szintén nem bontóok. Nem bontóok az sem a P. III. 5984/1934. sz. ítélet szerint, hogy a feleség férjét, aki őt megveréssel fenyegette, arcul üti, mivel a tettlegességét megelőző izgalmi helyzetet a férj idézi elő. Viszont a P. III. 5021/1934. sz. ítélet nótartási perben nem tekinti vétlennek azt az asszonyt, aki az életközösséget a férj által elkövetett tettlegesség miatt szakította meg, mivel a bántalmazás a feleség kicsinyes és sértő viselkedésére vezethető vissza. Nem bontóok a P. III. 5728/1934. sz., az állandó gyakorlatot visszatükröző ítélet szerint a *tartás elmulasztása* sem, ha annak oka a mai *gazdasági viszonyokban* rejlik.

A férj, aki jogos ok nélkül az együttélést azért szakítja meg, hogy egy idegen nővel házasságon kívüli együttélésre lépjen, erkölcsi felfogásának és érületének nagy mértékben való fogyatékossága miatt nem indíthat bontóper felesége ellen azért, mivel őt egyszer oly helyzetben találta, amely a feleség hűsége iránt alapos kétséget támasztott; a felek kezdetleges életviszonyai és egyszerű egyénisége mellett ez a házaselet még nincs annyira feldulva, hogy a férj az életközösséget vissza ne állíthatná. (P. III. 4623/1934.) Az ítéletben megnyilvánuló felfogással szemben talán rá lehet mutatni arra, hogy ilyen előzmények után még kezdetleges életviszonyok között élő házaselektől sem várható rendes házaselet, ami pedig a feldaltság kritériumát kimeríti. A P. III. 4544/1934. sz. ítélet szerint házasságtörés jogilag, a mindennapi életben használatos fogalomtól eltérőleg, csak akkor forog fenn, ha az együttélés éppen abból az okból szakad meg, hogy az egyik házasefél az együttélés alatt idegen személyvel nemileg érintkezik. Ugyanezen ítélet szerint a feleség házasságtörését megbocsátó férj mégis bontókeresetet indíthat, ha utóbb tudja meg, hogy a feleség a cselédleány jelenlétében fekiúdt idegen férfivel egy ágyba, mivel ez a női szeméreméret hiányára utaló magatartás már alkalmas volt a házassági életközösség feldulására. A P. III. 4906/1934. sz. ítélet az ágyassági viszonyra lépett férjet vétkesnek nyilvánítja és felbontja a há-

zasságot annak dacára, hogy a feleség az ágyassági viszony megkezdését követően évek mulva szintén ágyassági viszonyra lépett. Az indokolás szerint ugyanis a férj az ő korábban megkezdett ágyasságával lehetetlenné tette, hogy felesége hozzá visszatérjen és így a feleség által később megkezdett nemi viszony a feldultság kérdésében már nem volt döntő jelentőségű.

A P. III. 5227/1934. sz. ítélet szerint „a házasság felbontásának a vétkeességre alapított rendszere a H. T. 81. §-a értelmében csak a pergátló joghatály tekintetében és nem magára a felbonthatóság kérdésére nézve zárja ki a vétkeesség kölcsönös elbírálását.” Evvel szemben felhozható, hogy a H. T. 81. §-a nem perjogi, hanem anyagi jogi szabály, amely kifejezetten kizárja a culpae compensatiót.

Az *elhagyásos bontóper*ek köréből is van egy néhány megemlítésre méltó döntés. A P. III. 3398/1934. sz. ítélet szerint a nem a visszatérés elmulasztására, hanem a H. T. 80. §-ának a) pontjára alapított bontóper nem indíthatja meg pusztán az elhagyásra alapítva az, aki, habár jogos okból, házastársát elhagyta, hanem bontóper ilyenkor is csak a távozást előidéző vétkes magatartás szolgálhat. Visszahívásos bontóperben a P. III. 4263/1934. sz. ítélet szerint lényeges, hogy a visszahívó fél *megfelelő lakással* rendelkezzen, azonban a felhívott fél is köteles a lakás ellen felhozható jogos kívánságait közölni. A Kúria a peres felek társadalmi elhelyezkedésére tekintettel (rendő és cseléd) az egy kis szobából álló konyha nélküli lakást is ideiglenesen alkalmasnak tekintette a házassági életközösség visszaállítására és megállapítja, hogy a visszahívó fél korábbi házasságából származó gyermekek egyelőre eddigi elhelyezkedésük helyén is megmaradhattak volna.

Viszontvétkeességi kérelmek a P. III. 4119/1934. sz. ítélet szerint a *felülvizsgálati eljárásban* is lehet érvényesíteni. A 728. sz. E. H.-ból, amely szerint a házasság felbontásának a különélés letelte után való kérelmezésére nyitva álló három hónapi határidő nem alaki, hanem anyagi jogi természetű záros határidő, a P. III. 3398/1934. sz. ítélet azt vezeti le, hogy a kérelmet nemcsak a keresettel, hanem a viszontkeresettel élő peres fél is elő tartozik terjeszteni és ez alól őt nem mentesíti az, hogy a másik fél ily kérelmet benyújtott. Az idézett elvi határozatban csak annyi van kimondva, hogy a három hónapos határidő elmulasztása igazolással el nem hárítható, hanem csak erőhatalomra vagy cselekvőkép telenségre való utalással; nincs azonban szó az E. H.-ban arról, hogy amidőn az egyik fél cselekménye folytán a per amúgy is folyamatban marad, a per folytatását a másik félnek is kérienne kelljen.

Az *örökbefogadási szerződés megtámadása iránti per* nem a család jogi perekre nézve irányadó speciális eljárási szabályok betartásával folyik, hanem ezekben a perekben az *általános eljárási jogi rendelkezések* nyernek alkalmazást. (P. III. 2873/1935.)

*

A *közszerzemény iránti követelést*, annak megnyitla előtt, a *házasság tartama alatt, átruházni nem lehet* (P. I. 6026/1934.).

Felperes az ideiglenes *nőtartási pert* több mint két éven át *szüneteltette*; ezért a Kúria az ítélethozatalig lejárt tartásdíj fejében csak egy átalányösszeget ítél meg, nehogy felperesnek a pervitelben való késedelmessége folytán alperes vagyoni romlása idéztessék elő (P. III. 3050/1934.).

*

A gyakorlatban egyre több esetben merülnek fel *férj tartási igények*. Nem emlékszem helytadó ítéletre; ezzel szemben két újabb elutasító ítéletet jegyezhetünk fel (P. III. 3755/1934. és P. III. 3831/1934.). Az első ítélet szerint a feleség, akinek egy fél házrészre és 2500 P. kihelyezett pénze van és aki fiát havi 40 P-vel támogatja, nem tehetne eleget férj tartási kötelezettségének saját eltartásának veszélyeztetése nélkül. Az utóbbi ítélet szerint annak a kérdésnek eldöntésénél, hogy a férj levonásokkal csökkentett nyugdíjából megélhet-e, figyelembe jön az a levonás, amelynek alapja az együttélés alatt keletkezett és így közös célt szolgáló tartozás. Ugyancsak figyelembe jönnének a férj betegeskedése folytán felmerülő oly jelentékeny kiadások, amelyeket a férj nyugdíjából nem fedezhet.

*

Ámbár elvileg szerzői jog bitorlásának minősül a művön harmadik személyek részéről történt változtatás: a mű megjelenetődjét mégis jogosultnak kell tekinteni oly *változtatások* elvégzésére, amelyekről az élet felfogása alapján feltehető, hogy azokhoz a *szervő hozzájárulását meg nem tagadja*. Ugy újságoknál, mint folyóiratoknál szokás, hogy a cikkben a szerkesztő a stílus tekintetében megteszi azokat a változtatásokat, amelyeket az újság vagy folyóirat szempontjából szükségeseknek lát, természetesen a cikk értelmének, tendenciájának és hiteles adatainak megváltoztatása nélkül. Nyomdatéchnikai nehézségek, helyszüke kihagyásokat is indokoltta tehetnek. Mivel az adott esetben a szerzőnek fontos erkölcsi érdeke fűződött ahhoz, hogy cikke a Budapesti Szemlében megjelenjen, előzetesen közölnie kellett volna azt, ha súlyt helyezett volna arra, hogy műve változtatás esetén ne jelenjen meg. (P. I. 4478/1934.).

Egy másik érdekes szerzői jogi kérdés, amely a közelmúltban eldöntésre került, vajjon a *Rádió előadhat-e nyilvánosan grammofoonlemezeket*. A kérdés azon mulott, vajjon az előadó művész tekinthető-e a mű mechanikai előadás céljára szolgáló művészi tevékenységgel járó alkalmazójának, akit a Szjt. 8. §-a a szerzővel egyenlősít és akit a 49. és 51. §§-ok értelmében a nyilvános előadás joga is megillet. Mivel az előadó művész jogait a grammofoonlemez felvétel gyárra szokta átruházni, a vita a Rádió és egy grammofoonlemezgyár között került döntésre. A Kúria P. I. 1333/1935. sz. ítélete szemben a Szjt. indokolásával, arra a konklúzióra jut, hogy az előadó művészt nem lehet jogi értelemben vett szerzőnek tekinteni és a törvény által az előadó művésznak adott, a törvényben azonban körül nem írt tartalmu jog terjedelmét akként határozza meg, hogy az előadó művész kizárólagos joga annak megengedése, hogy művészi előadása

grammofonra, filmre átvitessék, többszöröztessek, közzététessek és forgalomba hozassék és hogy művészi teljesítménye közvetlenül rádió vagy telefonhíradó útján közöltessék a nyilvánossággal, viszont a művésznek a grammofonlemezre vagy filmre való felvételére megadott engedélye magában foglalja a többszörözés, közzététel és forgalombahelyezés megengedését és a művész engedélye a jogosan készült és forgalombahelyezett grammofonlemez vagy film nyilvános előadásához vagy rádió útján való közléséhez nem kívánatik meg. Az érdekes kérdéshez Szalai Emil külön füzetben, *Szente Andor* pedig a Kereskedelmi Jogban megjelent cikkel szolt hozzá.

Dr. Vági József.

„Harmadik“ elleni végrehajtás.

1. *Ily. dr. Nagy Dezső* a Polgári Jog márciusi számában a *perisméltés* gondolatának egy illusztrációját mutatta be. A perisméltés fogalmát a cikkíró úr alkotta meg és azt a Magyar Jogász Egyletben tartott előadásában mélyreható fejtegetésekkel kísért számos példával is megvilágította; munkája könyvalakban is megjelent.

A legújabb illusztráció alapjául az, a Jogi Hírlap idei év-folyamában 25. sorszám alatt közzétett eset szolgált, amelyben a feleség szülei a feleség ellen indított *felhívási eljárás* segítségével igyekeztek a férjet abból a műhelyhelyiségből eltávolítani, amelyet a férj a feleség szüleitől bírt ingyenes használatra ezekben házában. A férj a felhívási eljárásban nem vehetett részt s így külön *megállapítási perben* kellett kimondatnia, hogy ez az eljárás vele szemben jogtalan és az abban hozott határozat elene végre nem hajtható.

2. Az eset önként veti fel a kérdést: az alaki jognak miféle szerkezeti tökéletlensége lehet az, amely szükségessé teszi, hogy valaki perrel kénytelen védekezni olyan eljárásban hozott határozatnak *egyenesen vele szemben* történő végrehajtása ellen, amely eljárásban részt sem vett? Anyagi jogilag semmi kétség, hogy az ítélet jogereje nem terjed ki a perben részt nem vett harmadik személyre.¹⁾ Ugyanez áll megfelelően a felhívási eljárásra is. Az utóbbinak a körében a határozat következményeinek kiterjesztése harmadik személy ellenében még veszedelmesebb, mert ebbe az eljárásba beavatkozni sem lehet.

¹⁾ Az, hogy a birlaló a végrehajtást szenvedőnek *házastársa*, az adott esetben nem szolgálhat alapul esetleg a vht. 49. §-ából levont afféle analógiára, hogy a feleség elleni ítélet a férj ellen minden további nélkül végrehajtható, mert hiányzik az *együttlakás* feltétele. Az a német gyakorlat, hogy a feleség, mint bérlő ellen hozott lakkiürítési határozat a férjjel szemben végrehajtható (*Crasemann-Recht* 1912., 181. oldal), szintén csak az együttélő férjre vonatkozik. — Közös háztartásban élő házastársakról szól a budapesti lakbérleti szabályrendelet 5. §-ának 2. bekezdése is.